

ทักษะการเรียนรู้รายวิชากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์การเรียนรู้คุ้มตาหนุ่ย*
LEARNING SKILLS COURSES PROCESS FOR LOCAL COMMUNITY
STRATEGIC PLANNING PROCESS BY USING SOCIAL LAB ACTIVITIES
IN THE KHUM TA NUI LEARNING CENTER

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

E-mail: jittima_dam@nstru.acth

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัย และแนวทางการส่งเสริมทักษะ การเรียนรู้ รายวิชากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมใน ศูนย์การเรียนรู้คุ้มตาหนุ่ย ดำเนินการศึกษาแบบผสมผสาน ทั้งเชิงปริมาณและ เชิงคุณภาพ โดยเชิงปริมาณมีประชากร คือ นักศึกษา จำนวน 132 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านข้อมูลเชิงคุณภาพใช้ การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ คณะกรรมการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ จำนวน 22 คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอข้อค้นพบ เชิงพรรณนา พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้รายวิชา กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคม โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04, \sigma = 0.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ทักษะจากการสัมผัส ความจริงโดย การทำงานและกิจกรรมกลุ่ม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.21, \sigma = 0.78$) ทักษะจาก การสัมผัสความจริงจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12, \sigma = 0.78$) ทักษะจากการ สัมผัสความจริงฐานวัฒนธรรมชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.09, \sigma = 0.76$) ทักษะจากการสัมผัส ความจริงจากสุนทรียภาพ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.08, \sigma = 0.76$) และทักษะจากการสัมผัส ความจริงจากข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก ($\mu = -3.70, \sigma = 0.94$) ตามลำดับ สำหรับแนวทาง การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมที่มีความพร้อมต่อการเรียนรู้ของ ผู้เรียน ดังต่อไปนี้ 1) กิจกรรมที่มีพัฒนาการจากเศรษฐกิจแบบยังชีพ 2) กิจกรรมที่พึงพอใจความรู้ ดั้งเดิมภายในชุมชน 3) กิจกรรมที่มีแนวคิดในการพัฒนาชุมชนนำไปสู่การพึ่งพาตนเองถ่ายทอดผ่าน กิจกรรมที่ผสมผสานองค์ความรู้

* Received 19 January 2021; Revised 14 May 2021; Accepted 25 May 2021

คำสำคัญ: ทักษะการเรียนรู้, การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น, ห้องปฏิบัติการทางสังคม

Abstract

The objectives of this research article were to find out the factors and guidelines to enhance learning skills of Local Community Strategic Planning course by using Social Laboratory activities in Khum Ta Nui Learning Center. The study was a combination of quantitative research methods and qualitative research methods. The qualitative data was the specific population which in this study are 132 students. The quantitative data was collected by questionnaire tools. The analyzed data by statistical packages was mean and standard deviation, in addition to qualitative data, there were significant participants as follows : the chairman and the committee of the Learning Center which are 22 participants from the Khum Ta Nui Learning Center Committee. The data was analyzed and the result revealed that the factors to enhance learning skills of Local Community Strategic Planning course by using Social Laboratory activities in Khum Ta Nui Learning Center was overall at a high level ($\mu = 4.04$, $\sigma = 0.80$). In each individual aspect the results ranking in the order of mean from high to low was as follows : the skill of reality approach by working in group and group activities was in high levels ($\mu = 4.21$, $\sigma = 0.78$), the skill of reality approach from natural environment was in high levels ($\mu = 4.12$, $\sigma = 0.76$), the skill of reality approach to community culture base was in high levels ($\mu = 4.09$, $\sigma = 0.74$), the skill of reality approach from aesthetics was in high levels ($\mu = 4.08$, $\sigma = 0.76$) and the skill of reality approach from news and information was in high level ($\mu = 3.70$, $\sigma = 0.94$). Regarding guidelines to enhance learning skills of Local Community Strategic Planning course by using Social Laboratory activities in Khum Ta Nui Learning Center are as follows: 1) Activities which develop from the subsistence economy. 2) Activities that carry on the traditional careers of the communities. 3) Activities with the concept of community development towards self-reliance by traditional community culture.

Keywords: Learning Skills, Local Community Strategic Planning, Social Lab

บทนำ

การเรียนรู้เป็นกระบวนการศึกษาตลอดชีวิตที่บุคคลได้รับการสะสมความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ จากประสบการณ์ในชีวิต ซึ่งสามารถจัดระเบียบความคิดและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อันเป็นการเรียนรู้ที่มีขอบเขตครอบคลุมความหมายสำคัญ 2 ประการ คือ การเรียนรู้ในความหมายของ “กระบวนการเรียนรู้” (Learning Process) ซึ่งหมายถึงการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนหรือการใช้วิธีการที่จะช่วยให้บุคคล

เกิดการเรียนรู้ในอีกความหมายหนึ่ง คือ “ผลการเรียนรู้” (Learning Outcome) ซึ่งได้แก่ความรู้ ความเข้าใจในความสามารถจากการกระทำ การใช้ทักษะกระบวนการ รวมทั้งความรู้สึกรู้สึกนึกคิดหรือ เจตคติ อันเป็นผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้หรือการใช้วิธีการเรียนรู้แบบลักษณะเป็นทั้ง กระบวนการ หรือวิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมาย (Mean) และผลลัพธ์อันเป็นเป้าหมายปลายทาง (Ends) ซึ่งลักษณะทั้งสองประการนี้เป็นองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันและส่งผลกระทบต่อกัน ถ้าหาก บุคคลใดมีกระบวนการและวิธีการแสวงหาความรู้ที่ดี มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับบุคคลนั้นก็ ย่อมมีโอกาสที่จะเกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระความรู้ได้อย่างกระจ่างถ่องแท้และลึกซึ้ง เกิด ความรู้สึกรู้สึกหรือเจตคติไปในทิศทางที่เหมาะสมและเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการกระทำหรือเกิด พฤติกรรมที่พึงประสงค์ (กรมวิชาการ, 2550)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสมบูรณ์จึงต้องใช้ศูนย์การเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการสร้างฐาน การเรียนรู้ที่จัดขึ้นให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อการสอนหลายรูปแบบ หลาย ชนิด และหลายประเภท ได้แก่ กิจกรรมแนะแนวการศึกษาการอาชีพ กิจกรรมการเรียนรู้ทางวิชาการ และวิชาชีพจากสื่อ กิจกรรมสนทนา รวมทั้งยังเป็นแหล่งในการทำหน้าที่ประสาน แหล่งวิทยาการ ความรู้ข่าวสารข้อมูล เพราะฉะนั้นศูนย์การเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีลักษณะของประชาชนที่ มีคุณภาพ 5 ประการ คือ 1) กล้าและรู้จักแสดงความคิดเห็น 2) ตัดสินใจด้วยตนเอง 3) ทำงาน ด้วยกันเป็นหมู่อย่างมีประสิทธิภาพ 4) แสวงหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เป็นนิจ และ 5) มีความ รับผิดชอบและปฏิบัติงานด้วยคุณธรรม อันดั่งมา ซึ่งเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพในตัวผู้เรียนอย่าง แท้จริง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2550)

ประเวศ วะสี ได้เสนอยุทธศาสตร์ปฏิรูปการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษาไว้ดังนี้กระบวนการ เรียนรู้ควรปฏิรูปการเรียนรู้ที่จะพัฒนามิติทางกาย สังคม จิต และปัญญาให้เข้มแข็งครบทุกด้านพร้อม กันไป วิธีการเรียนรู้ปรับมาจากวิธีการที่พระพุทธเจ้าสอน คือ สุตมยปัญญา (ปัญญาที่เกิดจากการฟัง = การรับรู้) จินตามยปัญญา (ปัญญาที่เกิดจากการคิด) และ ภวานามยปัญญา (ปัญญาที่เกิดจากการ ภavana) มาเป็นการศึกษาจากการที่ตีจึงควรให้ความสำคัญ กับประเด็นสำคัญคือ การสัมผัสความจริง การศึกษาจากการคิด (ประเวศ วะสี, 2541) การศึกษาจากการเจริญสติการเรียนรู้ควรใช้ทั้ง 3 วิธี ผนวกกันซึ่งขยายความพอเป็นสังเขป ดังนี้ 1) การศึกษาจากการสัมผัสความจริงทางธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมรอบตัว ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ และความหลากหลายทางธรรมชาติ จะทำให้รัก รักษา และใช้ ประโยชน์จากธรรมชาติ 2) การศึกษาจากการสัมผัสความจริงทางสังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะจาก ชุมชนทั้งในชนบทและในเมือง ทำให้รู้ความจริงทางสังคมและวัฒนธรรม 3) การศึกษาจากการสัมผัส ความจริงโดยการทำงานและกิจกรรม โดยเลือกสิ่งที่ชอบ อาจเป็นอาชีพ หรือการเป็นอาสาสมัครเพื่อ สังคม เป็นการนำเอาการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจสังคมเข้าหากัน 4) การศึกษาจากการสัมผัสความจริงที่ เป็นสุนทรีย์ทั้งที่เป็นความงามทางธรรมชาติและทางศิลปะ เพื่อความสุขและ ความละเอียดอ่อนทาง จิตใจและ 5) การศึกษาจากการสัมผัสความจริงทางข้อมูล ข่าวสาร ข้อมูลข่าวสารมีทั้งที่เป็นจริงและไม่ จริง ซึ่งสามารถนำมาเลือกใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541)

ศูนย์การเรียนรู้คุ่มตาหุ่ย ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เริ่มจัดตั้ง เมื่อปี พ.ศ. 2549 แรงแบบตาลใจของสมาชิกในชุมชน ได้ร่วมกันในการจัดตั้งศูนย์โดยได้รับความ ร่วมมือจากกลุ่มองค์กรภายในชุมชน เพื่อเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ในการทำงานในชุมชนจัดการศึกษา

หาความรู้และเปลี่ยนแนวคิดวัฒนธรรม นวัตกรรมใหม่ ๆ และจัดการชุมชนเพื่อให้การเชื่อมโยงกลุ่มในการนำเสนอจากทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติและสามารถพึ่งพาตนเองได้สามารถประสานงานในการศึกษาดูงานให้กับกลุ่มผู้สนใจ ในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม กลุ่มองค์กรและศึกษารัฐธรรมนูญในอ่าวกรุงชิง เช่น น้ำตกกรุงชิง ถ้ำหงส์ บ่อน้ำพุร้อน ทะเลหมอก สายธารน้ำลอด จึงเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การแพทย์แผนไทย การทำปุ๋ยหมัก การทำน้ายาทดแทนชีวิตคนกับผึ้ง และด้านวัฒนธรรม ภายในปี 2551 เป็นต้นมาภายในชุมชนเกิดกระบวนการกลุ่มเพื่อค้นหาศักยภาพกลุ่มภายในชุมชน เช่น กลุ่มสืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้าน กลุ่มแพทย์แผนไทย กลุ่มท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อน กลุ่มอาหาร เพื่อสุขภาพ กลุ่มกล้วยกรุงชิง กลุ่มอนุรักษ์ผึ้งกรุงชิง มองเห็นถึงวิถีชีวิตภายในชุมชน เป็นต้น

การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนภายในศูนย์การเรียนรู้คุ่มตาหนู ริเริ่มจากความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนส่งผลการผลิตภาคเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน กอปรกับการเข้าถึงในข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนส่งผลต่ออำนาจแห่งการต่อรองแห่งสิทธิในการทำกินของคนบริเวณเทือกเขา โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจัดการจัดการตนเองของชุมชนมีพลังแห่งการขับเคลื่อนแผนกิจกรรมพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จึงมีความเหมาะสมในการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้รายวิชากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์การเรียนรู้คุ่มตาหนู กอปรด้วยการจัดการทรัพยากรชุมชนยังคงสืบสานแบบแผนวิถีการผลิตที่พึ่งพาอาศัยธรรมชาติแบบดั้งเดิมตามวิถีเกษตรกรรมแบบยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้รายวิชากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์การเรียนรู้คุ่มตาหนู
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้รายวิชากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์การเรียนรู้คุ่มตาหนู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งเชิงเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ (Mixed Method) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลที่ละเอียดจากข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่ศึกษา

การวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้รายวิชากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์การเรียนรู้คุ่มตาหนู ศูนย์การเรียนรู้คุ่มตาหนู ตำบลกรุงชิง อำเภอเทพา จังหวัดนครศรีธรรมราช รายละเอียดดังนี้

1. ประชากร คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 - 3 (ภาคปกติ) ปีการศึกษา 2/2562 สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช รวมจำนวน 132 คน (รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนนักศึกษาชั้นปีที่ 2 - 3 สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

ชั้นปีที่	จำนวนนักศึกษา (คน)		รวม (คน)
	เพศชาย	เพศหญิง	
2	28	32	60
3	34	38	72
	รวมทั้งสิ้น		132

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้รายวิชาการกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) ทักษะจากการสัมผัสความจริงโดยการทำงานและกิจกรรมกลุ่ม 2) ทักษะจากการสัมผัสความจริงจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม 3) ทักษะจากการสัมผัสความจริงฐานวัฒนธรรมชุมชน 4) ทักษะจากการสัมผัสความจริงจากสุนทรียภาพ 5) ทักษะจากการสัมผัสความจริงจากข้อมูลข่าวสาร โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการแปลความหมาย โดยใช้ค่าเฉลี่ย เพื่อจัดกลุ่มแล้วนำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดกลุ่ม แบ่งระดับเป็น 5 ระดับ (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554) ได้แก่

คะแนนเฉลี่ย	4.51 - 5.00	หมายถึง ปัจจัยที่มีผลในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51 - 4.50	หมายถึง ปัจจัยที่มีผลในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายถึง ปัจจัยที่มีผลในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายถึง ปัจจัยที่มีผลในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายถึง ปัจจัยที่มีผลในระดับน้อยที่สุด

3. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนของการวิจัยในชั้นเรียนมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนหลังจากที่วิเคราะห์ และกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข 2) การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด 3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ 4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงานให้ผู้ที่มีส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจารณ์ (สุวิมล ว่องวานิช, 2557)

โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำทั้ง 4 ขั้นตอนมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาการกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์การเรียนรู้คุ้มตาหุ่ย ตำบลกรุงชิง อำเภอหนองปีตา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีส่วนร่วมในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้รายวิชาการกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์การเรียนรู้คุ้มตาหุ่ย 4 ขั้นตอน คือ 1) ร่วมกันศึกษาสภาพปัญหา ร่วมกันศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาชุมชน และร่วมกันศึกษาวางแผนชุมชน 2) วางแผนการสำรวจพื้นที่ และผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 3) นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ และสรุปผลแบบสอบถามที่ได้ลงพื้นที่มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ 4) การเปิดเวทีแสดงความคิดเห็นการสะท้อนผล และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาแนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้รายวิชาการกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์การเรียนรู้ คุ้มตาหุ่ย รายละเอียดดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมจำนวนทั้งสิ้น 22 คน คือ ประธาน และคณะกรรมการกลุ่มอาชีพ โดยเลือกแบบเจาะจงบุคคลที่เข้ามาดำเนินงานบริหารจัดการกลุ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา และมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเองอย่างต่อเนื่อง และยินดีให้ข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้รายวิชาการกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์การเรียนรู้คัมตาทนุ่ย ประกอบด้วย 1) การจัดเวทีประชุมชาวบ้านพูดคุย 2) การศึกษาศึกษาภาพชุมชน และสภาพปัญหาภายในชุมชน 3) การลำดับความสำคัญของปัญหา 4) การจัดทำแผนงานโครงการ และแผนกิจกรรม 5) การนำเสนอแผนชุมชน และ 6) การนำแผนสู่การปฏิบัติการชุมชน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) การสำรวจพื้นที่เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐานของศูนย์การเรียนรู้คัมตาทนุ่ย ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มามีความละเอียดครอบคลุมประเด็นที่ต้องการจะศึกษา 2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ที่จัดเตรียมไว้ 3) นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์มาเตรียมวิเคราะห์ และสรุปผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เพื่อการสนับสนุนข้อมูลปรากฏการณ์เชิงพื้นที่มาประกอบกับการทบทวนวรรณกรรม นำมาทำการประมวล วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อค้นพบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้รายวิชาการกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์การเรียนรู้คัมตาทนุ่ย ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ทักษะโดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04, \sigma = 0.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะจากการสัมผัสความจริงโดยการทำงานและกิจกรรมกลุ่ม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.21, \sigma = 0.78$) รองลงมา คือ ทักษะจากการสัมผัสความจริงจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12, \sigma = 0.78$) ทักษะจากการสัมผัสความจริงฐานวัฒนธรรมชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.09, \sigma = 0.76$) ทักษะจากการสัมผัสความจริงจากสุนทรียภาพ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.08, \sigma = 0.76$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะจากการสัมผัสความจริงจากข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.70, \sigma = 0.94$) ตามลำดับ

1.2 ทักษะจากการสัมผัสความจริงโดยการทำงานและกิจกรรมกลุ่ม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.21, \sigma = 0.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมการสืบค้นสภาพปัญหาชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.29, \sigma = 0.65$) รองลงมา คือ กิจกรรมการแสวงหาศึกษาภาพด้านอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04, \sigma = 0.61$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมเรียงลำดับความสำคัญสภาพปัญหาชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.62, \sigma = 0.68$) ตามลำดับ

1.3 ทักษะจากการสัมผัสความจริงจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12, \sigma = 0.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิต อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.15, \sigma = 0.76$) รองลงมา คือ กิจกรรมธรรมชาติ

สิ่งแวดล้อมเพื่อที่อยู่อาศัย อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.98$, $\sigma = 0.71$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเพื่อคนรุ่นหลัง อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.15$, $\sigma = 0.76$) รองลงมา คือ กิจกรรมธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเพื่อที่อยู่อาศัย อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.66$, $\sigma = 0.80$) ตามลำดับ

1.4 ทักษะจากการสัมผัสความจริงฐานวัฒนธรรมชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.09$, $\sigma = 0.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมการรวบรวมวัฒนธรรมชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.29$, $\sigma = 0.65$) รองลงมา คือ กิจกรรมการศึกษาวิถีชีวิตชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.21$, $\sigma = 0.68$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมการศึกษาสภาพปัญหาวัฒนธรรมชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04$, $\sigma = 0.80$) ตามลำดับ

1.5 ทักษะจากการสัมผัสความจริงจากสุนทรียภาพ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.08$, $\sigma = 0.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมการศึกษาแหล่งศิลปกรรมชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.15$, $\sigma = 0.76$) รองลงมา คือ กิจกรรมศึกษาศิลปะพื้นบ้าน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.98$, $\sigma = 0.71$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมศึกษาการเล่นพื้นบ้าน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.66$, $\sigma = 0.65$) ตามลำดับ

1.6 ทักษะจากการสัมผัสความจริงจากข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.70$, $\sigma = 0.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมข้อมูลข่าวสารจากการพบปะพูดคุย อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.06$, $\sigma = 0.75$) รองลงมา คือ กิจกรรมข้อมูลข่าวสารจากการเวทีการประชุมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04$, $\sigma = 0.73$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมข้อมูลข่าวสารจากการเอกสารเผยแพร่ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.89$, $\sigma = 0.66$) ตามลำดับ

2. แนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้รายวิชาการกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์การเรียนรู้คัมตาทาหนุ่ย ผลการวิจัยพบว่า

2.1 กิจกรรมที่มีพัฒนาการจากเศรษฐกิจแบบยังชีพ และมีพัฒนาการไปสู่เศรษฐกิจสมัยใหม่ ในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงบางส่วนของกิจกรรมที่เน้นการพึ่งพาตนเอง มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับเศรษฐกิจแบบพอเพียง ได้แก่ วิชาทกกิจชุมชนกลุ่มกล้วยกรุงชิง กลุ่มผ้ามัดย้อมพออวด กลุ่มที่กลุ่มผู้นำชุมชนตำบลกรุงชิง วิชาทกกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง วิชาทกกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมผสาน กลุ่มโฮมสเตย์กรุงชิง เนเจอร์ ศูนย์การเรียนรู้คัมตาทาหนุ่ย ศูนย์เรียนรู้ผ้ามัดย้อมสี่ธรรมชาติพออวด หน้าไพรวัลย์ กลุ่มบ่อน้ำพุร้อนกรุงชิง กลุ่มทะเลหมอก กลุ่มล่องแก่งกรุงชิง เป็นต้น ซึ่งมีการพึ่งพาทรัพยากรจากภายนอกชุมชนมากขึ้น และด้วยกรรมวิธีการผลิตสมัยใหม่ทำให้เกิดความสูญเสียกับทรัพยากรภายในชุมชน บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองให้ได้ โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 กิจกรรมที่พึ่งพาองค์ความรู้ดั้งเดิมภายในชุมชน โดยเฉพาะกิจการที่มีขนาดเล็กสามารถประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านบางส่วนมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การทำสวนผลไม้ และการทำสวนยางพาราจะเห็นได้ชัดเจนในเรื่องของการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านแทนการใช้สารเคมี การใช้เทคโนโลยีอย่างง่าย ๆ เช่น การปลูกพืชสมุนไพรรักษาไข้มาลาเรีย การใช้ลูกเหม็นขับไล่แมลง เป็นต้น เพื่อตอบสนองต่อการดำรงชีพโดยเริ่มจากชาวบ้านเริ่มปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภคเองในครัวเรือน เป็นต้น ซึ่งมีการพึ่งพาโดยอาศัยวัตถุดิบ เทคโนโลยีจากภายนอกเกือบทุกปัจจัยการผลิตแทบทุกอย่าง

คือ แรงงานที่ใช้ในการผลิตซึ่งเป็นแรงงานจากภายในชุมชนเองในโดยจะเป็นไปในสัดส่วนที่น้อยกว่าระบบการผลิตขนาดใหญ่โดยเฉพาะกิจการทำสวนผลไม้ที่มีพื้นที่ขนาดเล็กประมาณไม่เกิน 10 ไร่ นั้นมีแนวโน้มที่สามารถพึ่งพาทรัพยากรภายในชุมชนได้มาก ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับการดำรงชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 กิจกรรมที่มีแนวคิดในการพัฒนาชุมชนไปสู่การพึ่งพาตนเอง โดยเริ่มจากปัญหาพื้นฐานของชุมชน และมีการพัฒนาการไปสู่การพึ่งพาตนเองมากขึ้น โดยมีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนโดยชุมชนเองทั้งนี้โดยเริ่มจากปัญหาการเงิน หนี้สินของสมาชิกในชุมชน จนกระทั่งมีการแก้ไขจากสมาชิกจนกระทั่งมีกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เกิดขึ้นเพื่อสนอง ความต้องการทางการเงิน คือกลุ่มกิจกรรมทางด้านอาชีพที่เกิดภายหลังจากการรวมกลุ่ม นำสู่การประชุมประจำเดือนของวางแผนการดำเนินกิจกรรม การถ่ายทอดข่าวสารภายในกลุ่ม เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาชาวบ้าน แนวทางดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาวิเคราะห์โดยจำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยน และการจัดสรรผลผลิต

อภิปรายผล

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้รายวิชาการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์การเรียนรู้คุ่มตาหุ่ย ผลการวิจัยพบว่า ทักษะโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04$, $\sigma = 0.80$) อาจสืบเนื่องจากผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีในห้องปฏิบัติการทางสังคม ซึ่งเป็นการเสริมทักษะในการเรียนรู้ที่บูรณาการกับการทำงานจริงได้เป็นอย่างดี ตามแนวคิดการจัดการหลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่สถานศึกษาที่ครูหรือผู้เรียนร่วมกันพัฒนาขึ้นเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในชีวิตจริงเกิดการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้อย่างมีคุณภาพและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข (อุดม เขยกิจวงศ์, 2545) รวมถึงวิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (วิชาสังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น (พวงรัตน์ วิทยตมาภรณ์, 2541) ผลการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนมีความเห็นว่าการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีประโยชน์มากที่สุดต่อการสอนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (วิชาสังคมศึกษา) ด้านผู้เรียน จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนโดยใช้แหล่งความรู้จากชุมชนต้องการให้ครูนำความรู้จากชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากกว่าแบบปกติเพราะเป็นวิธีการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้เรียนไปสัมผัสกับสถานที่จริงเพื่อการเรียนเฉพาะในห้องเรียน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทักษะจากการสัมผัสความจริงโดยการทำงานและกิจกรรมกลุ่ม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.21$, $\sigma = 0.78$) อาจสืบเนื่องจากการเรียนรู้เป็นไปในลักษณะคล้ายการทำงานจริงในชุมชน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขกับกิจกรรมการเรียนรู้และการทำงานเป็นกลุ่ม จากข้อค้นพบตรงกับหลักการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาไทย พบว่า การรวมกลุ่มกันสามารถนำเอาองค์ความรู้ที่ได้รับไปเป็นวิทยากร การศึกษานอกระบบ ถ่ายทอดให้กับชุมชนอื่นที่สนใจ เป็นการแบ่งปันระหว่าง ชุมชน และสร้างเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนต่อไป (อมรรัตน์ อนันต์วราพงษ์, 2560)

ในขณะที่ทักษะจากการสัมผัสความจริงจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12$, $\sigma = 0.78$) อาจสืบเนื่องจากการเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิต ที่อยู่อาศัย รวมถึงเป็นกิจกรรมธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเพื่อคนรุ่นหลังให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยาวนาน ซึ่งเกี่ยวพันกับศึกษาเรื่อง รูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร พบว่าการบูรณาการองค์ประกอบที่สำคัญและสอดคล้องกันนำไปปฏิบัติได้จริงในสภาพแวดล้อมเพื่อให้จัดการศึกษาสอดคล้องกับปัญหา ความเปลี่ยนแปลงของสังคม และความเจริญก้าวหน้าของวิชาการ เทคโนโลยี ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการวิเคราะห์สถานการณ์จากสภาพในอดีต สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรเป็นในอนาคต และแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (อำนาจ จันทร์แป้น, 2542)

ทักษะจากการสัมผัสความจริงฐานวัฒนธรรมชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.09$, $\sigma = 0.76$) อาจสืบเนื่องจากการเป็นกิจกรรมที่มีการรวบรวมวัฒนธรรมชุมชน การศึกษาวิถีชีวิตชุมชน และกิจกรรมการศึกษาสภาพปัญหาวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้เรียนสามารถรับรู้และทำความเข้าใจได้ดี เนื่องจากเป็นวิถีชีวิตที่คุ้นเคย กับการวิจัยเรื่อง รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง ตำบลบ้านคู้ อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด (มานิตย์ ชาชีโย, 2555) ผลการวิจัยพบว่า ความสำคัญในการเรียนรู้วัฒนธรรม การปลูกฝังในงานและอาชีพในระดับท้องถิ่น ทำให้ได้ในรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย การพัฒนาต่อยอดความรู้ให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การปลูกฝังการเรียนรู้พื้นฐานวิถีชุมชน ทำให้กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มเด็กและเยาวชน เกิดความรู้ความถนัด และการปลูกฝังรากฐานวิถีชีวิตในชุมชน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ที่จะพัฒนาความยั่งยืนในชุมชนต่อไป

ทักษะจากการสัมผัสความจริงจากสุนทรียภาพ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.08$, $\sigma = 0.76$) อาจสืบเนื่องจากการกิจกรรมการศึกษาแหล่งศิลปกรรมชุมชน กิจกรรมศึกษาศิลปะพื้นบ้าน และการละเล่นพื้นบ้านที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต รวมถึงการสัมผัสจริงผ่านการทำงานและการสร้างความสุขท่ามกลางวิถีชีวิต ข้อค้นพบตรงกับผลการศึกษาเรื่อง การรับรู้คุณค่าสุนทรียภาพทางศิลปะ และการตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนริมน้ำจันทบุรี ผ่านประสบการณ์การรับรู้ของคนในชุมชน และนักท่องเที่ยว ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดจันทบุรี (ธนวัฒน์ กันภัย, 2563) พบว่าเอกลักษณ์ของชุมชนเพื่อให้เกิดเป็นจุดเด่นที่ เน้นวิถีชีวิตของคนในชุมชนกับการสร้างแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมจากพื้นที่เดิมให้มีระบบ รวมถึงจัดทำแผนที่ชุมชนที่ครอบคลุม ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายในชุมชนให้เกิดสุนทรียภาพ

รวมทั้งทักษะจากการสัมผัสความจริงจากข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก ($\mu = -3.70$, $\sigma = 0.94$) อาจสืบเนื่องจากการกิจกรรมข้อมูลข่าวสารที่เกิดจากการพบปะพูดคุย ข่าวสารจากการจัดเวทีการประชุม หรือแม้แตกิจกรรมข้อมูลข่าวสารจากการเอกสารเผยแพร่ ทำให้เกิด การเรียนรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ และสามารถบูรณาการกับการทำงานชุมชนได้ ตรงกับผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนวมเทียนเพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการในศูนย์ฯ ตอบสนองต่อความต้องการและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามศักยภาพของแต่ละบุคคลให้ได้รับทักษะความรู้/ข้อมูลข่าวสารที่ตรงกับความต้องการของตนเอง

ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น (นันทวัน เรื่องอร่าม, 2554)

2. แนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้รายวิชากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์การเรียนรู้คัมภีร์ตามหน่วย ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมที่มีพัฒนาการจากเศรษฐกิจแบบยังชีพโดยบริการความรู้จากกิจกรรมฐานทักษะ การเรียนรู้ห้องปฏิบัติการทางสังคม อาจสืบเนื่องจากทักษะการเรียนรู้แบบยังชีพสู่การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับรู้ ทำความเข้าใจ และบูรณาการกับการเรียนการสอนได้จนสามารถนำเสนอความคิด และแนวทางปฏิบัติให้กับชุมชนได้อย่างแท้จริง สัมผัสกับศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ (อมรพันธุ์ เปล่งงูเหลือม, 2559) ผลการศึกษาพบว่า เมื่อชุมชนมีการนำเศรษฐกิจแบบยังชีพมาใช้แล้ว มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพเสริม การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่ไปกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีการสอนเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดระหว่างผู้นำกับชุมชนและการพัฒนาควบคู่ไปกับการสร้างศีลธรรมกลายเป็นกิจกรรมฐานทักษะการเรียนรู้ห้องปฏิบัติการทางสังคมที่สำคัญ

ในขณะที่กิจกรรมกิจกรรมที่พึงพอใจความรู้ดั้งเดิมภายในชุมชนบนพื้นฐานการค้นหาคำความเชี่ยวชาญจากกิจกรรมอาชีพในชุมชน อาจสืบเนื่องจากชุมชนมีองค์ความรู้ที่สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะห้องปฏิบัติการทางสังคมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ข้อค้นพบตรงกับการวิจัยเรื่อง พัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการจัดกิจกรรมในกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เติมเต็มการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับบริบทของชุมชน เป็นการเสริมฐานคิดให้มีความมั่นคง และยังประโยชน์ต่อการศึกษาจะทำให้ชีวิตมีความหมายในการศึกษาอย่างแท้จริง (พจนีย์ สวัสดิ์รัตน์, 2550)

อีกทั้งกิจกรรมที่มีแนวคิดในการพัฒนาชุมชนไปสู่การพึ่งพาตนเอง ด้วยวิธีการทบทวนองค์ความรู้ จัดระบบองค์ความรู้ และสะสมองค์ความรู้พื้นฐานวิถีชุมชนวัฒนธรรมชุมชนดั้งเดิม เพื่อพัฒนาชุมชนตามความต้องการอย่างแท้จริง อาจสืบเนื่องจากผู้เรียนรู้สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิต การเลี้ยงชีพ การใช้เทคโนโลยี ทักษะในการจัดการ และการแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรของชุมชนได้ ข้อค้นพบตรงกับการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาส: กลุ่มเกษตรกร (ประภาส ปันตบแต่ง และคณะ, 2546) พบว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อชีวิตของชุมชน รวมทั้งพัฒนาสติปัญญาของบุคคลในด้านการคิด การจำ จินตนาการ และการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ ให้มีสำนึกทางจริยธรรมเข้าใจคุณค่าของชีวิต ธรรมชาติและสติปัญญาซึ่งความรู้ ความสามารถและคุณธรรมของปัจเจกบุคคลที่ได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องและสอดคล้องกับชุมชน จะมีผลที่ส่งกลับมาพัฒนาชีวิต สภาพแวดล้อมและทรัพยากรของชุมชน ทำให้ชุมชนมีสมาชิกที่มีคุณภาพ ต่อความสัมพันธ์เชิงสังคม

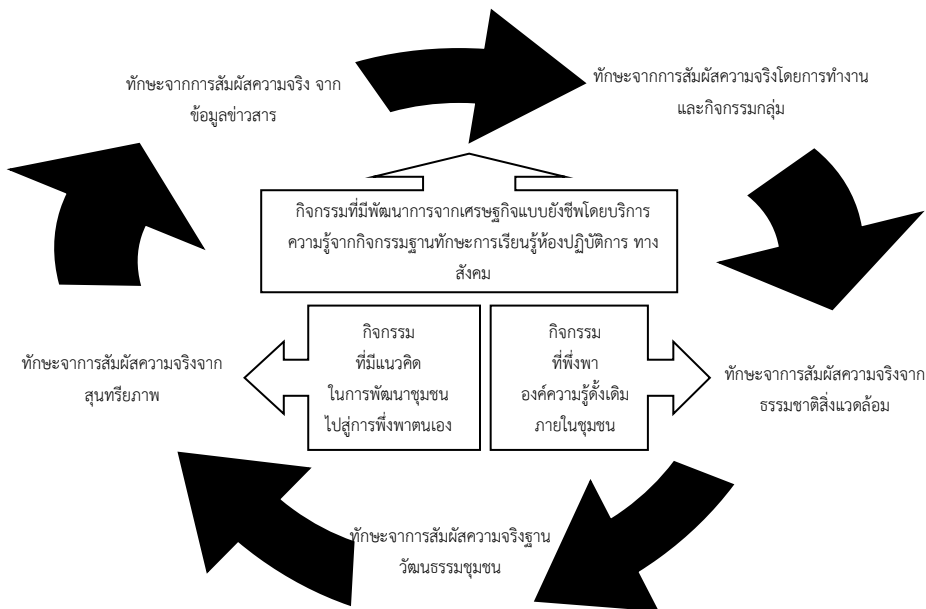
ผู้วิจัยจึงสรุปผลการศึกษาทักษะการเรียนรู้รายวิชากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์การเรียนรู้คัมภีร์ตามหน่วย สภาพ การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ในสถานประกอบการเพื่อพัฒนาระบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานประกอบการ เพื่อศึกษา ผลลัพธ์ ปัญหาอุปสรรค และรูปแบบในการดำเนินงานที่เกิดจากการนำระบบการจัดการศูนย์

การเรียนรู้ไปใช้ในสถานประกอบการ และเพื่อสรุปนำระบบศูนย์การเรียนรู้ และแนวทางการขยายผลต่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน และแผนพัฒนาอาชีพ จากกิจกรรมที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนในกลุ่มอาชีพผ่านการจดบันทึกผลการเรียนรู้ การเก็บรวบรวมข้อมูล มีการสัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และร่วมกันจัดเวทีบ้าน เพื่อศึกษาความต้องการที่แท้จริงก่อนการจัดกิจกรรมที่เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาเรื่อง ทักษะการเรียนรู้รายวิชากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์การเรียนรู้คุ้มตาหุ่ย สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังแผนภูมิ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ใหม่ทักษะการเรียนรู้รายวิชากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์การเรียนรู้คุ้มตาหุ่ย

จากภาพที่ 1 สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ คือ ปัจจัยที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้รายวิชากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคม ในศูนย์การเรียนรู้คุ้มตาหุ่ย ได้แก่ ประกอบด้วย 1) ทักษะจากการสัมผัสความจริงโดยการทำงานและกิจกรรมกลุ่ม 2) ทักษะจากการสัมผัสความจริงจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม 3) ทักษะจากการสัมผัสความจริงฐานวัฒนธรรมชุมชน 4) ทักษะจากการสัมผัสความจริงจากสุนทรียภาพ 5) ทักษะจากการสัมผัสความจริงจากข้อมูลข่าวสาร บนฐานกิจกรรมการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้ 1) กิจกรรมที่มีพัฒนาการจากเศรษฐกิจแบบยังชีพโดยบริการความรู้จากกิจกรรมฐานทักษะการเรียนรู้ห้องปฏิบัติการทางสังคม 2) กิจกรรมที่พึ่งพาองค์ความรู้ดั้งเดิมภายในชุมชน และ 3) กิจกรรมที่มีแนวคิดในการพัฒนาชุมชนไปสู่การพึ่งพาตนเอง เป็นต้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1) ผลสรุปจากการศึกษาด้านปัจจัยที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้รายวิชากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์การเรียนรู้ คุ่มตาคัญ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04$, $\sigma = 0.80$) เมื่อพิจารณาถึงความพร้อมต่อการส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวในทุกสาขาอาชีพ มีความสามารถการจัดการความรู้ท้องถิ่น การบริหารจัดการตลาด ด้านอุตสาหกรรมแปรรูปการผลิตทางการเกษตร เป็นการจัดการ การเรียนรู้โดยชุมชนอย่างแท้จริง ตามความต้องการของชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องภายใต้ระบบการจัดการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้มีความพร้อมต่อการสร้างบรรยากาศภายในศูนย์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในระบบ นอกกรอบ และตามอัธยาศัย 2) ผลสรุปด้านแนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้รายวิชากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยใช้กิจกรรมห้องปฏิบัติการทางสังคมในศูนย์ การเรียนรู้คุ่มตาคัญ ส่งเสริมฐานการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมในกระบวนการเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เติมเต็มการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับบริบทของชุมชน เป็นการเสริมฐานคิดให้มีความมั่นคง และยังประโยชน์ต่อการศึกษา การเรียนรู้โดยการปรับแนวคิด สานิตให้ดู เรียนรู้ชุมชนอื่น นำมาปฏิบัติพัฒนาต่อยอด การค้นหาความถนัด โดยการเรียนรู้สิ่งเดิม เสริมสร้างสิ่งใหม่สู่การสร้างเครือข่าย (Network) การพัฒนาต่อยอดความรู้ให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งการปลูกฝัง (Grown) การเรียนรู้พื้นฐานวิถีชุมชนส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มในชุมชนมีความรู้เท่าทันตามความเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านกฎหมาย สังคมและการเมือง โดยดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้การจากระบบการสื่อสารในชุมชน จัดเวที ประชาคมส่งเสริมให้มีการพบปะพูดคุยในชุมชน เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ด้านต่าง ๆ หรือสอดแทรก ผ่านกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณี ดำเนินการพัฒนาแหล่งแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาแนวคิดของ ประชาชน ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมในการดำรงชีวิต 3) ข้อเสนอแนะจาก ผลการวิจัย ควรมีการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการ และวิธีการสืบค้นข้อมูลในชุมชน เพื่อให้ได้ ข้อเท็จจริงที่สามารถนำไปบูรณาการการเรียนการสอนและการทำงานได้ในอนาคต และควรศึกษาด้านการกำหนดนโยบายศึกษาวิจัยในการปรับปรุงและคิดค้นหลักสูตรท้องถิ่นที่เหมาะสมกับอาชีพ วิถีชีวิต และสังคมวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรม โดยสอดคล้องกับกระบวนการจัดการศึกษา ในระบบ นอกกรอบ และตามอัธยาศัยอย่างต่อเนื่อง ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่าย การเรียนรู้ที่เอื้อต่อกระบวนการจัดการศึกษาในชุมชนวิเคราะห์เชิงนโยบายของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ต่อการเสนอแนวทางการจัดสวัสดิการการศึกษาในชุมชน และการประเมินผลการจัดการชุดความรู้หลักสูตรท้องถิ่นในศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2550). แนวการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมวิชาการ. (2550). คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). กรมการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธนวัฒน์ กันภัย. (2563). การรับรู้คุณค่าสุนทรียภาพทางศิลปะและการตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนริมน้ำจันทบุรี ผ่านประสบการณ์การรับรู้ของคนในชุมชน และนักท่องเที่ยว ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดจันทบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 10(2), 74-81.
- นันทวัน เรืองอร่าม. (2554). การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประภาส ปันตบแต่ง และคณะ. (2546). การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาส: กลุ่มเกษตรกร. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2541). ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกศลทอง.
- พจนีย์ สวัสดิ์รัตน์. (2550). การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. กำแพงเพชร: ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดกำแพงเพชร.
- พวงรัตน์ วิทย์ตมาภรณ์. (2541). การศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้จากชุมชนในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มานิตย์ ชาชีโย. (2555). รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2557). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรพันธุ์ เปล่งงูเหลือม. (2559). ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ. วารสารนวัตกรรมและการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 1(1), 74-85.
- อมรรัตน์ อนันต์วราพงษ์. (2560). หลักการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำนาจ จันทร์แป้น. (2542). รูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุดม เขยกีวงศ์. (2545). หลักสูตรท้องถิ่น : ยุทธศาสตร์การเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.